

6. TRADICIÓ ORAL

6.1 Refranys

El curs de l'any de la vinya i el vi

Hi ha refranys sobre tots els mesos de l'any. Fan referència al cicle biològic de la vinya, a les feines del camp i la majoria a la verema, que es fa al setembre.

- Pel **gener** el camp llaurar, la vinya podar* i el vi trascolar.
- Aigua de **gener**, omple bótes i graner.
- Quan tremola el vinyater, és quan torna el **febrer**.
- Diu la vinya: l'amo em planta, l'amo em poda, l'amo em lliga i el **març** em dona vida.
- Per **Sant Josep**, verdeja el cep (19 de març).
- **Abril** finit, el cep florit.
- Bon sol per **Sant Jordi** i **Sant Marc**, podràs beure vi a raig. (23 i 25 d'abril).
- Diu la vinya: tant me fa una pluja, com dues, com tres, però sense la de **maig** no faré res.
- **Maig** plujós i **juny** calent, fan bon vi i bon ferment.
- Aigua de **Sant Joan**, celler buit i molta fam (24 de juny).
- La vinya pel **juliol** no vol beure aigua, sinó prendre el sol.
- Per **Sant Llorenç**, el sol toca pels torrents, i allà on no tocarà, ni casa ni vinya vagis a plantar (10 d'agost).
- Per **Sant Miquel** el raïm té gust de mel (29 de setembre)
- **Setembre** molt humit, molt vi però aigualit.
- El **setembre** és veremador i es fa vi, el bo i millor.
- Pel **setembre** vi per vendre.
- **Octubre** finit, raïm recollit.
- Les vinyes toves, pel **novembre** les podes.
- Per **Sant Martí**, mata el porc i tasta el vi (11 de novembre).
- Si bons raïms vols menjar, pel **desembre** la vinya has de podar*.
- Si l'**any** se'n va nedant, mal per les vinyes i malament pels camps.

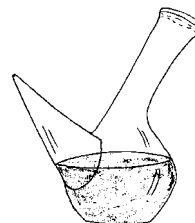
6.1 Refranys

Sobre el vi

- *Amor i vi, a alguns fa viure i a altres morir.*
- *Oli, vi i amic, millor com més antic.*
- *Val més un tragueta del negre que tota l'aigua del Segre.*
- *A l'encostipat, got de vi colmat.*
- *Amb un tragueta de vi bo, el malalt es posa bo.*
- *Molt vi és metzina; l'aigua, medecina.*
- *Qui molt beu, no va gaire dret ni té secret.*
- *Celler que ressona, el vi se n'adona.*
- *Del celler que hi entra el sol el vi se'n dol.*
- *Qui té el celler descuidat té una part de vi llençat.*
- *Si tens el celler humit, veuràs el vi florit.*

Sobre el porró*

- *Qui no sigui català, en veure a galet, la pitrera es tacarà.*
- *No és bon català qui no sap xerricar.*
- *El beure millor és beure en porró*.*
- *Si aixequés massa el porró, aniràs potser de cantó.*

Sobre altres productes de la vinya

- *Panses i pinyons, coses de minyons.*
- *Panses, nous i figues, són bones amigues.*
- *El vinagre, com més agre millor; però que el gastí el senyor rector.*
- *El vinagre fa tornar magre.*
- *L'enciam salat, poc vinagre i ben oliat.*
- *Raïm mullat, per vinagre aprofitat.*

6.2 Frases fetes i locucions

- *Beure a galet*: Beure a raig. Creure-s'ho tot.
- *Ésser bufar i fer ampolles*: Ser fàcil.
- *Dormir la mona* (o *escorxar el gat*): Dormir després d'embriagar-se.
- *Durar com la bóta* de sant Ferriol*: Durar més del previst.
- *Ésser una vinya*: Obtenir un bon profit sense posar gaire esforç.
- *Mitja figa, mig raïm*: Sense concreció, ni bé ni malament.
- *Ploure a bots i a barrals*: Fer un gran xàfec. (Barral: recipient, habitualment de fusta, per a contenir líquids)
- *Rebentar el bot*: Explotar, estar cansat d'aguantar alguna cosa.
- *Tenir el bot ple*: Estar tip de suportar alguna cosa.
- *Treure el vi de la bóta del racó*: Treure o portar el bo i millor.

6.3 Dites

Dites que comporten algun tipus de sentència moral o doble sentit.

- *De bon cep planta la vinya, i de bona mare la filla*. Si volem una cosa bona cal escollir-ne bé la procedència.
- *De bon vi, bon vinagre*. Si la primera matèria és bona el que en surti també ho serà.
- *De gota en gota s'omple la bóta*. Amb constància s'aconsegueixen les coses.
- *De mal cep no pot sortir bon sarment*. D'una cosa dolenta difícilment en pot sortir una de bona.
- *El bon vi no necessita ram*. Les coses bones no necessiten gaire publicitat.
- *Molts pàmpols i poc raïm*. Molta ornamentació però poca substància.
- *Traginer de vi no ha de ser borratxo*. A vegades les aparences enganyen.

6.4 Embarbussaments

- *El most que tasta Batista
li tusta tota la testa.*
- *Babau, veu vi bo i beu bé.*
- *En un pot no pot haver-hi hagut
vi bo del fort sense un embut.*
- *Bóta picota, picotí de bóta.
Qui no dirà bóta picota,
picotí de bóta,
no beurà vi de la bóta.*
- *Una boteta tota rodoneta
té vi, vi té, té tap, tap té,
té tap i tapó, tap i tapó té.*

6.5 Endevinalles

- 1) *Una dona molt seriosa
que a la taula mai fa nosa.
Un la pren, l'altre la deixa,
i encara que ella no es queixa,
quan la panxa buida té,
ja ningú no li diu res.*
- 2) *Està gras com un garrí
i té un ull que plora vi.*
- 3) *Una velleta tota arrugadeta
amb tres ossets dintre la panxeta.*
- 4) *La gràcia la porto a dins,
sóc emblema català,
i aquell que pel coll m'agafa
tot el que tinc em fa dar.*
- 5) *Endevina, endevineta
de grans blancs o de grans negres;
és el fruit de la tardor
que bevem en el porró.*
- 6) *De la terra sóc nascut,
amb mi l'home es fa valent.
A voltes dono salut,
a voltes mato la gent.*
- 7) *Sóc fill del vi i porto vi.
Com ell, vermellet jo sóc,
però et puc assegurar
que no em beu el borratxó.*

(Solucions: 1) Ampolla de vi. 2) Bóta. 3) Pansa. 4) Porró. 5) Raïm. 6) Vi. 7) Vinagre.)